

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Εβδομαδιαίο περιοδικό • Αριθμ. φύλ. 4
Συντάκτης: Επίσκοπος Ίερεμίας

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΟΡΤΥΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ

Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

1. Όλη η Παλαιά Διαθήκη, αδελφοί χριστιανοί, μιλάει για την μετάνοια. Γιατί η Παλαιά Διαθήκη μιλάει γενικά για την πώση του ανθρώπου, για τα όδυνηρά αποτελέσματα της πώσης και καλεί τους ανθρώπους να μετανοήσουν γι' αυτήν. Ο Θεός από την αρχή καλεί σε μετάνοια τον πεπνωκότα Άδάμ λέγοντάς του, «Άδάμ ποῦ εἶσαι;» (Γεν. 3,9). Καί τόν φονιά πάλι τόν Κάιν σε μετάνοια τόν καλεί ὁ Θεός ρωτώντας τον, «Ποῦ εἶναι ὁ Ἄβελ, ὁ ἀδελφός σου;» (Γεν. 4,9).

Ἡ βάση ἀπό τήν ὁποία ξεκινᾷ ἡ Παλαιά Διαθήκη τό κήρυγμά της γιά μετάνοια εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ποῦ λέγεται ἀπό τόν προφήτη Ἰερεμία: «Γνωθὶ καὶ ἰδέ ὅτι πικρόν σοι τό ἐγκαταλιπεῖν σε ἐμέ» (Ἰερ. 2,19). Πραγματικά, ἀδελφοί, εἶναι πικρό, εἶναι πολύ πικρό τό νά ἐγκαταλείψουμε τόν Θεό! Μᾶς παιδεύει καί μᾶς ἐλέγχει ἡ ἀποστασία μας ἀπό τόν Θεό. «Παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου καί ἡ κακία σου ἐλέγξει σε», μᾶς λέγει πάλι ὁ προφήτης Ἰερεμίας (2,19). Τό δέ πικρό καί τό βαρῦ τῆς ἀμαρτίας παριστάνεται δυνατά στήν Παλαιά Διαθήκη, ἀφοῦ μᾶς λέγει ὅτι φθάνει μέχρι τήν τέταρτη γενεά (Ἐξ. 20,5).

2. Ἡ ἴδια ὁμως ἡ Παλαιά Διαθήκη μᾶς λέγει νά μήν ὑπερβάλλουμε τήν ἀμαρτία, ὥστε νά τήν παριστάνουμε ὅτι νικάει τήν μετάνοια. Ὁχι! Ἡ μετάνοια νικάει τήν ἀμαρτία. Ἄς τό προσέξουμε αὐτό, ἀδελφοί, γιατί αὐτό τελικά ἦταν τό ἀμάρτημα τοῦ Κάιν. Ὁ Κάιν τaráχθηκε γιά τήν ἀμαρτία ποῦ ἔκανε, ἀπογοητεύθηκε καί εἶπε: «Μεῖζων ἡ ἀμαρτία μου τοῦ ἀφεθῆναι με» (Γεν. 4,13). Δηλαδή, «ἡ ἀμαρτία μου εἶναι πολύ μεγάλη, ὥστε νά μή μπορεῖ νά συγχωρεθεῖ». Ἀντίθετα ὁμως ὁ Θεός λέει στόν θλιμμένο Κάιν νά ἡσυχάσει. Ἀκοῦστε γλυκό λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί ἀδελφοί: «Ἥμαρτες; Ἡσύχασον» (Γεν. 4,7), λέει ὁ Θεός στόν Κάιν. Ὅταν, λοιπόν, ἀμαρτάνουμε καί ταρασσόμαστε ἔπειτα γιά τήν ἀμαρτία μας, ἄς θυμούμαστε αὐτόν τόν παρήγορο λόγο τοῦ Θεοῦ: «Ἥμαρτες; Ἡσύχασον»!

3. Καί τώρα, χριστιανοί μου, θέλω νά σᾶς πῶ τί εἶναι μετάνοια κατά τήν Παλαιά Διαθήκη. Μετάνοια κατά πρῶτον εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς ἀμαρτίας μας. Ἡ ὁμολογία ὁμως αὐτή νά μήν εἶναι μιά ἀπλή παραδοχή ὅτι ἀμαρτήσαμε, ἀλλά νά εἶναι ὁμολογία τῆς ἀμαρτωλότητός μας μέ συντεντριμμένη καρδιά, ὅπως τό λέει ὁ Ψαλμωδός τοῦ περιφήμου 50ου Ψαλμοῦ τῆς μετανοίας: «Τήν ἀνομία μου – λέγει – ἐγώ γινώσκω καί ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός» (στίχ. 5). Τό πρῶτο, λοιπόν, βῆμα τῆς μετανοίας εἶναι ἡ παραδοχή τῆς ἀμαρτωλότητός μας. Τό, «τήν ἀνομίαν μου ἐγώ γινώσκω». Ἀλλά εἶναι καί τό ὅτι σκέπτομαι συνέχεια τήν ἀμαρτία μου καί πονῶ γι' αὐτήν καί θέλω νά ἀπαλλαγῶ ἀπ' αὐτήν· εἶναι τό «ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός». «Τίποτε ἄλλο – λέει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας – δέν προσελκύει τό ἔλεος τοῦ Δεσπότη, ὅσο ἡ ὁμολογία τῆς ἀμαρτίας μας» (MPG 69,1088). Καί ὁ Χρυσόστομος λέγει: «Ἥμαρτες; Μὴ ἀπογνῶς, ἀλλά εἰσελθε εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί εἰπέ τῷ Θεῷ ὅτι ἡμάρτηκα. Εἰπέ τήν ἀμαρτίαν, ἵνα λύσης τήν ἀμαρτίαν». Καί ὁ προφήτης Ἡσαΐας μᾶς συμβουλεύει: «Λέγε σύ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθεῖς» (Ἠσ. 43,26).

Γιά βεβαίωση τῶν παραπάνω λόγων τοῦ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος λέγει δύο παραδείγματα ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη καί τά δυό. Ἐνός ποῦ ὁμολόγησε μέ συντριβή τήν ἀμαρτία του καί δικαιώθηκε καί ἑνός ποῦ δέν ὁμολόγησε τήν ἀμαρτία του καί γι' αὐτό κατακρίθηκε. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ Δαυίδ ποῦ διέπραξε καί μοιχεία καί φόνο. Ἀλλά ὅταν ὁ προφήτης Νάθαν τοῦ μίλησε γιά τίς ἀμαρτίες του, αὐτός εἶπε, «Ἥμαρτον τῷ Κυρίῳ». Καί ὁ Νάθαν ἀμέσως τόν βεβαίωσε ὅτι, «Κύριος ἀφήκε τό ἀμάρτημά σου» (Β' Βασ. 12,13). Ὁ ἄλλος – ἀντίθετο παράδειγμα αὐτό – εἶναι ὁ φονιάς Κάιν, ποῦ δέν ὁμολόγησε τήν ἀμαρτία του, γι' αὐτό καί κατακρίθηκε ἀπό τόν Θεό. Ὅταν ὁ Θεός, ἐλκύοντάς τον σε μετάνοια, τόν ἐρώτησε, «ποῦ εἶναι ὁ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;», αὐτός μέ αὐθάδεια ἀπάντησε: «Δέν ξέρω· μήπως ἐγώ εἶμαι φύλακας τοῦ ἀδελφοῦ μου;». Γι' αὐτό καί ὁ Θεός τόν τιμώρησε μέ τήν τιμωρία, «στενάζοντας καί τρέμοντας θά περνᾷς τήν ζωή σου» (Γεν. 4,9-12).*

4. Πρῶτον βῆμα, λοιπόν, γιά τήν μετάνοια εἶναι, εἶπαμε, ἡ ὁμολογία τῆς ἀμαρτίας μας. Ἀλλά εἶπαμε ἀκόμη ὅτι αὐτή ἡ ὁμολογία πρέπει νά γίνεται μέ συντριβή καρδιάς, μέ ἀπόφαση γιά ἀλλαγὴ ζωῆς. Θά ἀναφέρω μιά μικρὴ περικοπὴ τοῦ προφήτου Ὡσηε γιά τό πῶς πρέπει νά εἶναι ἡ ἀληθινὴ μετάνοια.

Ὁ προφήτης λέγει:

*Βλ. Χρυσόστομου β' ὁμιλία περὶ μετανοίας (εἰς Ἄπαντα Ἁγίων Πατέρων, τόμ. 9,287Α ἐξ.).

«Γύρισε Ἰσραὴλ πρὸς τὸν Γιαχβέ,
γιατί ἔπεςες, λόγω τῆς ἁμαρτίας σου.
Λάβετε μαζί σας λόγους
καὶ γυρίσατε πρὸς τὸν Γιαχβέ» (Ἶσο. 14,2-3).

Τί σημαίνει ἐκείνη ἡ περιεργη φράση «λάβετε μαζί σας λόγους»; Σημαίνει «πάρτε ἀποφάσεις» γιὰ ἀλλαγὴ ζωῆς, γιὰ μιὰ καινούργια πιά πορεία ζωῆς. Ἡ μετάνοια, κατὰ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, σημαίνει ὀλοκάρδια ἐπιστροφή στὸν Θεό, ὅπως τό λέει καὶ ἡ λέξη, πού δηλώνει στροφή τοῦ νοῦ («μετά-νοια»). Ὅταν δέ λέγει «νοῦ» ἡ Ἁγία Γραφή ἐννοεῖ ὅλο τό ἐσωτερικό εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, πού ἄλλοῦ τό λέει «καρδιά». Γι' αὐτό καὶ ὁ Ἱερεμίας, ἀλλά καὶ ὁ Ἡσαΐας ἐνωρίτερα, κηρύττουν τὴν μετάνοια στὸν λαό μέ τό δυνατό ρῆμα «σοῦμπ», πού σημαίνει ἀκριβῶς τὴν στροφή ὅλου τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου στὸν Θεό.

Ἐπειδὴ δέ ἔτσι θέλουν τὴν μετάνοια οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὡς ἀλλαγὴ καρδιάς, γι' αὐτό καὶ ἀπορρίπτουν τὴν ἐπιφανειακὴ μετάνοια πού γίνεται ἀπὸ ἀνάγκη, μέ αἰτία κάποια συμφορὰ (βλ. Ἶσο. 5,15-6,4).

5. Δέν βλέπουν ὅμως οἱ προφῆτες τὴν σωστὴ μετάνοια τοῦ λαοῦ, παρά τὰ καυστικά τους κηρύγματα μέ τό δυνατό ρῆμα «σοῦμπ». Τό περὶ μετανόιας κήρυγμα τῶν προφητῶν σκόνταφτε στὴν πεισματικὴ ἐμμονὴ τοῦ λαοῦ στὴν ἁμαρτία. Στό κήρυγμα τοῦ Ἱερεμίου γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν στὸν ἀληθινὸ Θεό ἀρνούνται τὴν ἁμαρτία, ὁ λαὸς ἀπαντοῦσε μέ αὐθάδεια: «*Ὁχι, ὄχι δέν θέλω. Ἀγαπῶ τοὺς ἐραστές μου (= τὰ εἶδωλα) καὶ πίσω ἀπὸ αὐτοὺς θὰ τρέχω*» (Ἱερ. 2,25). Καὶ ὁ προφήτης μέ πόνο διαπιστώνει τό ἀμετανόητο τοῦ λαοῦ: «*Δέν μπορεῖ νὰ ἐπιστρέψουν – λέγει – σάν τοὺς ἵππους πού ὀρμοῦν στὴν μάχη*» (Ἱερ. 8,6). Ἡ ἀμετανοησία αὐτὴ τοῦ λαοῦ ἐρμηνεύεται ἀπὸ τό ὅτι ἡ ἁμαρτία εἰσχώρησε βαθειὰ στὴν ψυχὴ του, τὸν κυριέψε ὀλόκληρο, καὶ νάρκωσε τὴν βούλησή του γιὰ τό καλό. Ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση δέν μπορεῖ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία «*ὅπως ὁ Αἰθίοπας δέν μπορεῖ νὰ ἀλλάξει τό δέγμα του καὶ ἡ πάρδαλη τό χρῶμα της*», λέγει ὁ Ἱερεμίας (13,23). Στὴν κατάσταση αὐτὴ ἡ ἁμαρτία ἐγίνε ἀνάγκη στὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος ἐγίνε δούλος τῆς καὶ ἐκτελεῖ τίς ὀρέξεις τῆς. Πῶς τώρα θὰ κατανικηθεῖ ἡ ἁμαρτία; Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη στό σημεῖο αὐτό, ἀγαπητοί μου, διατυπώνει τὴν περὶ προόδου τῆς ἁμαρτίας διδασκαλία. Κατὰ τὴν διδασκαλία αὐτὴ ὅταν ἡ ἁμαρτία κυριεύσει τὸν ἄνθρωπο ἐπεμβαίνει ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐπιφέρει τὴν πώρωση, ὥστε μέ τὴν τέλεια ἐπικράτηση τῆς ἁμαρτίας νὰ νικηθεῖ ἡ ἁμαρτία. Ἡ ἁμαρτία δέ τώρα κατανικᾶται ὄχι μέ τὴν ἐπιστροφή τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά μέ θαῦμα Θεοῦ, μέ τὴν ἀποστολὴ τοῦ Μεσσίου. Καὶ πραγματικά ὁ Μεσσίας Ἰησοῦς Χριστός, πού ἐνίκησε τὴν ἁμαρτία, ἦλθε ὅταν ἡ ἁμαρτία ἐγίνε περισσότερο ἁμαρτία, «*καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλός*», ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Ρωμ. 7,33. Βλ. καὶ 11,23).

6. Ὅμως, παρά τὴν δύναμη τῆς ἁμαρτίας, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μᾶς παρουσιάζει δυνατές προσωπικότητες, πού ἀρχίζουν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀποβαίνουν νικητές τῆς. Μιὰ τέτοια προσωπικότητα εἶναι ὁ συνθέτης τοῦ Ψαλμ. 31. Κάποτε ὁ ποιητὴς αὐτός δέν νοιαζόταν γιὰ τὴν ἁμαρτία του, δέν τὴν ἐξομολογεῖτο, ἀλλά τὴν κατέπνιγε μέσα του. Ἐννοιωθε ὅμως μέσα του ἕνα μαρτύριο, ἕνα κομμάτισμα ψυχῆς. Μέ λίγα λόγια περιγράφει ὁ ποιητὴς τό μαρτύριό του αὐτό λέγοντας: «*Ὅτι ἐσίγησα (= δέν ἐξομολογεῖτο, δηλαδή, τὴν ἁμαρτία του) ἐπαλαιώθη τά ὀστά μου ἀπὸ τοῦ κράζειν με ὄλην τὴν ἡμέραν*» (στίχ. 7). Ἀλλά σέ μιὰ στιγμή, εὐλογημένη στιγμή τῆς ζωῆς του, ὁ ψαλμωδὸς πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ μετανόησει καὶ νὰ ἐξομολογηθεῖ τὴν ἁμαρτία του, γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτὴν. Λέγει: «*Τὴν ἁμαρτία μου ἐγνώρισα καὶ τὴν ἀνομίαν μου οὐκ ἐκάλυψα. Εἶπα: Ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ*». Πόσο δυνατό εἶναι αὐτό τό «εἶπα»! Ἀπόφαση γιὰ μιὰ νέα ζωὴ χωρὶς τὴν ἁμαρτία!

Στὸν σκληρὸ ἀγῶνα κατὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν θεία βοήθεια, ἀπὸ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καὶ ὁ ἄλλος ψαλμωδὸς τῆς μετανόιας λέγει πρὸς τὸν Θεό: «*Τό πνεῦμα σου τό Ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ*» (Ψαλμ. 50,13). Ἀγωνιζόμενος ὁ ἄνθρωπος κατὰ τῆς ἁμαρτίας τοῦ γεννιέται ἡ ἐπιθυμία γιὰ ἕνα καινούργιο κόσμο μέσα του, γιὰ μιὰ νέα καρδιά, πού δέν θὰ κλίνει πιά στό κακό, ἀλλά σταθερὰ θὰ ἐπιθυμεῖ τό καλό. Εἶναι ὁ ἀθάνατος στίχος τοῦ 50ου ψαλμοῦ: «*Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί ὁ Θεός καὶ πνεῦμα εὐθές ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου*» (στίχ. 12)!

Τέλος, ὅταν ὁ μετανοημένος ἄνθρωπος πετύχει τὴν ἀναγέννησή του, τὴν ἀπόκτηση τῆς καθαρῆς καρδιάς, στρέφει παρήγορα τὰ βλέμματά του σ' ὄσους βρίσκονται στὴν δικὴ του πρώτη θλιβερὴ κατάσταση καὶ θέλει νὰ γίνε ἱεραπόστολος σ' αὐτούς, γιὰ νὰ χαροῦν καὶ αὐτοὶ τὴν δικὴ του χαρὰ τῆς λυτρώσεως ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Εἶναι αὐτό πού λέγει ὁ συνθέτης τοῦ 50ου ψαλμοῦ: «*Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδοὺς σου καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σέ ἐπιστρέψουσιν*» (στίχ. 15).

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἁμαρτήσαμε. Δός μας εἰλικρινῆ μετάνοια καὶ ἐλέησέ μας.

Μέ πολλές εὐχές,
† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

Γιὰ πνευματικὴ ἐπικοινωνία μαζί σας στείλετε, ἂν θέλετε, μήνυμα στό τηλ. 6976013647 καὶ θὰ ἀπαντήσω.